

Лексикологія

Радимо прочитати
ТЕОРІЮ

Також може допомогти
ВІДЕОТЕОРІЯ

ПРЯМЕ ТА ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

ПРЯМЕ ЗНАЧЕННЯ

Слова переважно вживаються в прямому значенні.

Слово, вжите у прямому значенні, - це його звична назва (лексичне значення).

ПІДСНІЖНИК

ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ

Деякі слова вживаються у переносному значенні.

Слово, вжите у переносному значенні, - це образна назва, перенесена з одних предметів, явищ, дій на інші за подібністю.

ЦВІТЕ

Це пряме чи переносне значення?

[Типове завдання ЗНО]

Вправа 1

відеотеорія: Омоніми і пароніми

ОДНОЗНАЧНІ ТА БАГАТОЗНАЧНІ СЛОВА

ОДНОЗНАЧНІ СЛОВА

В українській мові є слова, які називають лише один предмет, явище чи особу, мають одне - єдине лексичне значення

БАГАТОЗНАЧНІ СЛОВА

Слова виникають з одним лексичним значенням, але деякі з них можуть набувати нових значень, що мають дві значення, називають багатозначними

Вправа 1

Антоніми

Антоніми - слова, які мають протилежне значення.

Білий

Чорний

Молодий

Високий

Низький

Пароніми

Пароніми - (гр. пара - поблизу, оміта - ім'я)

Подібні за звучанням і частково - за будовою, але різні за значенням

важко - важко або серйозно, коли вживають похвалу
важко - важко або серйозно, коли вживають похвалу
важко - важко або серйозно, коли вживають похвалу

ОМОНІМИ - слова, які пишуться однаково, АЛЕ ЗНАЧЕННЯ МАЮТЬ РІЗНЕ

Вправа 1

Вправа 2

За сферою вживання слова поділяються

- Діалектні слова
- Терміни
- Професійні слова
- Просторічні слова
- Жаргонізми

	раніше	зараз
АРХАЇЗМ	 піїт	 поет
ІСТОРИЗМ	 жорна	—
НЕОЛОГІЗМ	—	 принтер

Групи слів за сферою вживання

- Діалектні слова — це слова, які вживають люди, котрі проживають у певній місцевості: *півень* — *когут*, *вуйко* — *дядько*.

ЛЕКСИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ПОГЛЯДУ СТИЛІСТИЧНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ

СТИЛІСТИЧНО НЕЙТРАЛЬНА (МІЖСТИЛЬОВА)

ВЖИВАЄТЬСЯ В УСІХ СТИЛЯХ МОВИ

СТИЛІСТИЧНО ЗАБАРВЛЕНА (МАРКОВАНА)

(ВЖИВАЄТЬСЯ ЛИШЕ В ПЕВНИХ СТИЛЯХ)

Загальновживана лексика

Лексика охоплює слова, якими користуються всі мовці. Слова, пов'язані з повсякденним життям. Це назви речей, рослин, тварин, явищ природи й суспільного життя

Наприклад:

батько, боротьба, високо, вода, жито, золотий, летіти, сніг, сьогодні, тут, чекати

[Практичний урок](#) [Іншомовні слова на ЗНО](#) [Типове завдання ЗНО]

Лексикологія. Підсумкові тести

[Тест 1](#)

[Тест 2](#)

ПРАВОПИС ІНШОМОВНИХ СЛІВ

Українські та іншомовні слова:

1. Майже всі слова, які починаються на **а, е, і** більшість ні **ї**: *абажур, ефір, історія*.
2. В іншомовних бувають збіги голосних: *біолог, ідеал*.
В українських — збіги на межі префікса і кореня: *виорати, наодинці*.
3. Іншомовним властиві важкі для вимови збіги приголосних: *абстрактний, тембр*.
4. Іншомовні мають звук [ф]: *фабрика, фігура*. Виняток: *Фастів, форкати, фе*.
5. В іншомовних не чергуються *о, е з і* та немає випадних *о, е*: *бетон — бетону, ... бюлетень — бюлетеня*.
6. В іншомовних рідко виділяються префікси і суфікси, а корінь може мати три і більше складів: *вітамін*.
7. Частина іншомовних слів з кінцевим голосним не відмінюється: *ампула, кенгуру*.

Основні орфограми у словах іншомовного походження

Буква И		Буква І	
1. В основах загальних іншомовних слів після дев'яти букв д, т, з, с, ц, ч, ш, ж, р («Де ти з'їси цю чашу жиру») перед наступним приголосним (крім й) пишемо и: <i>директор, інститут, позиція, таксист, цирк, шифер, режим, коридор</i>. Після них пишуть «и» в іншомовних словах Де ти з'їси цю чашу жиру Як виняток буква и пишеться після інших букв: а) у давно запозичених словах: <i>бинт, вимпел, графин, кипарис, кит, мигдаль, миля, скипидар, спирт, шпиталь</i>; б) у словах, запозичених із східних мов: <i>башкир, калмик, киргиз, кизил</i>. 2. В основах власних іншомовних назв (у географічних назвах і прізвищах) буква и пишеться після шиплячих («Ще їжджу») та ц перед наступним приголосним: <i>Чингізхан, Цицерон, Шиллер, Вашингтон, Чикаго, Алжир</i>. Крім того, в географічних назвах буква и пишеться: а) після р, д, т перед приголосним (крім й): <i>Великобританія, Крит, Мадрид, Кордильєри, Тибет, Аргентина, Ватикан</i>; б) у кінцевих сполученнях -ида, -ика: <i>Антарктида, Колхида, Америка, Мексика, Корсика</i>; в) а також у назвах Єгипет, Вифлєсєм, Єрусалим, Сирія, Сицилія, Пакистан, Китай, Бразилія.		1. На початку слів: <i>інженер</i> 2. У кінці незмінних слів: <i>журі, таксі</i> 3. Після губних м, в, п, б, ф, після н, л, після з, к, х (якщо це не виняток): <i>вітамін, ліцензія, гірлянда, кіно, хімік; Бірма, Піца, Гіндукуш, Хібіни, Кіплінг</i>; 4. Перед голосними + Й: <i>патріот</i> 5. у географічних назвах також після з, с (якщо це не виняток): <i>Сідней, Зімбабве</i> 6. у прізвищах після всіх приголосних, крім ц, ж, ш, ч: <i>Дідро, Сінклер</i>	
Подвоєні букви 1. У власних назвах та їхніх похідних: <i>Руссо, Діккенс</i>. <u>Але</u> немає подвоєння в таких власних назвах: <i>Вашингтон, Бразилія, і т.п.</i> 2. У загальних іншомовних назвах букви звичайно не подвоюються: <i>колектив, каса, група, маса, колона, хобі, алегорія, шосе</i>. Винятки становлять: <i>алло, бонна, панно, мадонна, манна, тонна, ванна, беладонна, панно, ірраціональний, сюрреалізм, аннали, гунни, вілла, булла, нетто, брутто, лібрето, мотто, стаккато, мірра, контрреволюція, фортіссімо, ірраціональний, імміграція (але еміграція, емігрант), сюрреалізм</i>. 3. При збігу однакових приголосних префікса і кореня вживаного в нашій мові слова: <i>ірреальний, імміграція</i>			
Апостроф	Вживається		Не вживається
	1. Після Б, П, В, М, Ф, Г, К, Х, Ж, Ч, Р, Ш, що позначають тверді приголосні звуки: <i>миш'як</i>. 2. Після кінцевого приголосного Префікса: <i>ад'ютант</i>		1. Після букв Б, П, В, М, Ф, що разом з наступною Я, Ю, Є позначають пом'якшені звуки: <i>пюре</i>, 2. Перед ЙО: <i>курйоз</i>
М'який знак	Вживається		Не вживається
	Після Д, Т, З, Ц, С, Л, Н: 1. Перед Я, Ю, Є, Ї, Ю: <i>адью, Готьє</i> 2. Відповідно до вимови після Л перед приголосним: <i>фільм</i>, 3. Відповідно до вимови у кінці слів: <i>Базель, алебал</i>		1. Після Ц у кінці слова іменників чоловічого роду: <i>палац, шприц</i> 2. Перед Я, Ю, коли позначають один звук: <i>тюль</i>

Фразеологія

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ

СТІЙКІ СПОЛУЧЕННЯ СЛІВ, ЯКІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ
ДОРІВНЮЮТЬ ОДНОМУ СЛОВУ
(СЛОВОСПОЛУЧЕННЮ)

ВЕДМЕЖА
ПОСЛУГА

ГОЛОДНИЙ
ЯК ВОВК

БИТИ
БАЙДИКИ

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У РОЛІ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ

Фразеологічний зворот виступає одним
членом речення

Ви послухайте його і на вус намотайте.
Він наговорив сім мішків гречаної вовни.

Пішов козак світ за очі.

Також може допомогти ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ ДО ЗНО: 20

ВІДЕОТЕОРІЯ

ЗАВДАНЬ НА ВІДПОВІДНОСТІ!

Вправа 1

Вправа 2

Вправа 3

Вправа 4

Вправа 5

Тест 1